

TÍÐARGREIN

Misnýtsla av monopolstöðu

Hvar er príseftirlitið í Føroyum? Ongastaðni, tað finst ikki! Sum eitt nútímans samfelag hava vit ikki so frægt sum eitt minstamat av eftirliti við handilsskapinum her á landi, tá hann so eyðsýniliga fer av sporinum. Eisini at kalla í neyðstöðum kann eitt nú tjóðarflogfelagið, ið sum kunnugt er okkara einasta skjóta lívslinja út í heim, á grovan hátt misnýta sína monopolstöðu.

Kári Mikkelsen

Pálmásunnudag fingur vit sorgarboðini um, at eitt av okkara sera góðu vinfólkum í Keypmannahavn bráðliga var farið hiðani. Konan skuldi til jarðarferðina, sum bleiv ásett til týsdagin eftir páskir. Hon royndi fyrst at bíleggja sær ferðaseðil á netinum, men alt var útselt fleiri dagar undan jarðarferðini. Síðani setti hon seg í samband við Atlantsflog, ið bjóðaði henni at koma á bíðilista, men tey kundu sum vera man ikki veita trygd fyri, at hon slapp avstað.

Fryntliga kvinnan á Atlantsflog mælti henni til at mæta upp á flogvøllinum dagin fyri jarðarferðina, áðrenn flogfarið fór hendan dagin, tí so var møguleikin frægastur at sleppa við. Sum sagt so gjørt. Hon mætti upp, men mátti bíða, til innskrivingin var liðug, so víska fekkst fyrri, at øll við ferðaseðili vóru tilstaðar.

Í síðstu løtu gjørdist greitt, at tvey á ferðalistanum ikki mættu, og hon var so heppin at fáa annað plássíð. Hitt plássíð fekk eitt annað av teimum mongu ferðafólkunum, sum eisini stóðu á bíðilista, tí Atlantsflog í sínum spariðni ikki vildi seta fleiri flogferðir inn um páskini, sum tað var so harðliga var brúk fyri.

Mundi dottid uppeftir

Ferðaseðilin skuldi sjálvandi rindast, og tá var tað, at konan, sum annars er góður kundi hjá tjóðarflogfelagnum, tí hon hevur ferðast nógv í sínum arbeiði, var um at detta uppeftir. Haldið tykkum fast! Prísur Vágar-Kastrup-Vágar 6.230 krónur. Ein prísur, sum ein hepan dag á meginlandinum kundi tryggjað tær eina ferð aftur og fram til

Singapore, Sydney, Santiago ella San Francisco. Og hesin óforskammaði prísurin var als ikki til diskussjón.

Hon kundi ikki lata vera við at hugsa tankan um, at var talan um ein einstakling ella familju, sum mátti venda og snúgva hvørji krónu til tess at fáa mánaðarlaga húsarhaldsroknskapin at ganga upp, so stakkals tey. Í slíkum føri vóru tey kanska ongantið komin avstað.

Og her tosa vit um ein ferðaseðil, sum helst er goldin tvær ferðir, tí talan var um eitt avboðspláss, ið mæst vitandi ikki verður endurgoldið. Ergo hevur Atlantsflog kanska kravt inn einar 9-10.000 krónur ella meira fyri hetta eina setrið í flogfarinum. Er tað við slíkum snildum, at ófyrigeviliga politiska mistakið frá 2007 um at privatisera triðingin av tjóðarflogfelagnum skal bjargast í land aftur, nú Atlantsflog sjálvt skal rinda tær 72 mió. krónurnar fyri at keypa partapeningin aftur, sum landskassin tá fekk vinningin av? Eg spyrji bara.

Hetta er bóndafangari og svarar nøkunlunda til, at ein onnur monopolfyrirætka – Apoteksverkið – misnýtti sína monopolstöðu til at selja sama heilivág tvær ferðir. Ta seinnu ferðina fyri dupultan prís. Huga vit okkum, at Apoteksverkið var í uppisetri fyri eitt ávíst slag av livsneyðugum heilivági, og har stóð ein sjúklingur við læknaávising og tørvaði heilivágina her og nú, kundi stóðan verið soleiðis: -Bíða mæst, sigur apotekarin, hasin heilivágurin er útseldur, men her liggur ein pakki við sama heilivági, sum ikki er avheintaður. Vanligi prísurin er

3.115 krónur, men tú kanst fáa hann fyrri 6.230 krónur. Hevði nakar góðtikið tað? Neyvan! Stóðan er í

prinsippinum júst tann sama, sum tann við flogferðaseðlinum.

Einki eindømi

Tað sama ger seg galdandi við víkjandi broytingum av ferðaseðilum, har Atlantsflog í ávísu færum tekur ein líka so óforskammaðan prís, sum svarar til at keypa ein nýggjan ferðaseðil. Fyrr í ár var eg sjálvur úti fyri at verða noyddur at broyta eina heimferð til ein annan dag. Av ferðaskrivstovnunni hjá Atlantsflog fekkst at vita, at hetta fór at kosta 2.646 krónur. Tíbetur ber til at bíleggja og keypa á netinum, og tann møguleikan nýtti eg mæst av. Her kostaði heimferðin umleið tað hálva av at gera broytingina hjá Atlantsflog, t.e. 1.360 krónur. Hvar eru vit, tá slíkt kann koma fyrri?

Hesin ódámliki framferðarhátturin móti teimum, sum standa í eini torførari støðu, er ikki nakað eindømi, og ivaleyst eru tey mong, sum hava somu royndir. Eg kenni eitt annað dømi, har triggir lesandi føroyingar uttanlands skuldu heim til jarðarferðina hjá ommuni. Øll trý máttu tey so pent rinda umleið 6.300 krónur í part fyri at sleppa heim og niðuraftur. Tað er bæði ósømligt og átaluvurt, at okkara alra tjóðarflogfelag misnýtir sína einaráðandi støðu á slíkan hátt.

Eg vil fegin leggja dent á, at hetta als ikki skal siggjast sum nøkur atfinning móti starvsfólkunum hjá Atlantsflog, ið dagliga gera eitt sera gott arbeiði, har ein altíð kennir seg vælkomnan umborð og fær heimsins bestu tænastu. Sama við tænastuni sum kona mín fekk í sambandi við bráðliga íkomnu stóðuna. Har var onki at finnast at, tvørturímóti, men hinvegin kann slíkt okurs prísaseting á ongan hátt góðtakast.

Huga vit okkum somu støðu í Kastrup, Gardamoen, Arlanda ella í einihvørjari aðrari tjóðarfloghavn, so fekk eitt flogfelag við slíkum príspolitikki ikki eitt bein

til jørðina. Og hví? Jú, tí har er kapping, og tí kunnu flogfeløgini ikki liva og láta, sum tey vilja, eftirsum ferðafólkini hava fleiri valmøguleikar. Slík prísaseting kann einans lata seg gera, tí vit mangla kapping, og onki príseftirlit er at halda eyguni við hesum.

Nær kemur príseftirlitið?

Undan seinasta løgtingsvali lovaði onkur politikari at arbeiða fyri at seta á stovn eitt príseftirlit, ið kundi virka undir Kappingarráðnum. Møguliga er okkurt farið afturvið mínum oyrum, men eg havi ikki hoyrt orðið grett um hetta síðani. Vónandi er eitt uppskot á veg í Løgtingið, nú skjótt aftur stundar til val. Í øllum færum er tað harðliga brúk fyri einum neyvum eftirliti á hesum økinum.

Núlandið – sum tað einasta rætta – aftur yvirtekur allan ognarskapin av Atlantsflog, reisir hetta spurningin, um ikki millumlandaflúgvingin eigur at verða endurskoðað og skipað eftir sama leisti, sum eitt nú tyrkluflúgvingin, strandferðsluskipini og bygdaleiðir við føstum og lutfalsliga lágum prísunum.

Fyri mong hevur sambandið við útheimin nærum líka stóran týðning, sum tað innanoyggja hevur fyri onnur. Tí má tíðin vera komin, har millumlandaflúgvingin, sum í mong ár hevur verið okkara nógv størsti samferðsluligi fløskuhálsur, verður lögð soleiðis til rættis, at hetta ikki bert er til fyri tey betri bjargaðu, men at allir føroyingar fáa javnbjóðis møguleikar at ferðast. Við øðrum orðum, at prísurin fyri flogferðir verður á einum støði, sum letur seg rinda fyri flest móguligar borgarar.

Nýggj strategi má vera fyrri øll

Ikki minst skulu okkara ungu landsmenn og -kvinnur, sum í stóran mun

eru uttanlands í útbúgvingarørindinum, hava møguleika at sleppa heim í onkrum vikuskifti, ella tá tey hava frí nakrar dagar, uttan at tað skal kosta teimum ella foreldrunum tað hvíta úr eygunum. Hetta hevði uttan iva økt um líkindini fyri, at tey eftir loknan lestur leita sær heimaftur, tí lættari verður at halda sambandið heimeftir við líka, og tí tey kenna seg ynskt heimaftur. Og hví skal tað vera 20-30 dýrari at vitja foreldur og familju, tá tú lesur í Keypmannahavn, enn tað er, tá lærustovnurin liggur í Havn, og foreldrini búgva í Suðuroy ella Svínøyn?

Strandferðslan kostar landskassanum umleið 140 mió. krónur í árligum rakstri. Um landspolitikarar byrja at siggja sambandið út í heim á sama hátt, sum innanoyggjasambandið, hvøvdu vit sum frálíður fingið ferðaseðilaprísir, sum vóru gjaldiligar fyri øll. Somuleiðis hevði hetta havt ómetaliga gagnliga ávirkan á bæði ferðavinnu, handilsvinnu, arbeiðsmarknað og vinnulívið annars, eins og tað hevði mótvirkað fráflyting og skundað undir tilflyting. Ein slík iløga kann sjálvandi ikki gerast eftir einum degi, men ber til at gera stigvíst. Ongin ivi er um, at føroyska samfelagið hevði vunnið hetta innaftur eftir fáum árum.

Vónandi eru tað slík atlit, sum avvarðandi landsstýrismaður – ið alment júst hevur funnist at høgu ferðaseðilaprísunum – hevur havt í huga, tá hann valdi at keypa privatu partabrøvni aftur, og at hetta verður vent á borðinum hjá teimum, sum gera nýggja strategi fyri Atlantsflog. Um ikki, so eigur landsstýrismaðurin at áleggja teimum, ið standa fyri arbeiðinum, at hugsa hetta inn í nýggja leistin fyri, á hvønn hátt tjóðarflogfelagið framyvir kann vera til størri gagns fyri føroyska samfelagið, sum tað í síni tíð varð borið í heimin til, og ikki bara tæna sær sjálvum.

Hetta er bóndafangari og svarar nøkunlunda til, at ein onnur monopolfyrirætka – Apoteksverkið – misnýtti sína monopolstöðu til at selja sama heilivág tvær ferðir. Ta seinnu ferðina fyri dupultan prís

